

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **R. M.**, bývajúceho v T., t.č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a v Ústave na výkon väzby Leopoldov, proti žalovaným **1/ JUDr. R. V., 2/ JUDr. J. K., 3/ JUDr. E. Z.**, sudcom Krajského súdu Trenčín, **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 12 C 240/2010, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Trenčíne z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 19 NcC 13/2012, takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne JUDr. B. A., JUDr. Č. N., JUDr. Č. B., JUDr. E. D., JUDr. F. J., JUDr. G. O., JUDr. H. S., JUDr. H. R., JUDr. H. V., JUDr. J. G., JUDr. J. J., JUDr. K. F., JUDr. L. D., JUDr. L. O., JUDr. M. S., JUDr. M. I., JUDr. M. J., JUDr. P. M., JUDr. R. A., JUDr. S. O., JUDr. Š. V., JUDr. T. P., JUDr. V. E., JUDr. V. R., JUDr. Z. A., JUDr. Z. E., JUDr. Z. E. a JUDr. Z. E. **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 19 NcC 13/2013 (vec vedená na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 12 C 240/2010).

Prejednávanie a rozhodovanie tejto veci (veci vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 12 C 240/2010) až do jej právoplatného skončenia sa prikazuje Krajskému súdu v Nitre.

O d ô v o d n e n i e

Podaním zo 6. decembra 2010 (č.l. 8 spisu) žalobca vzniesol námietku zaujatosti proti všetkým sudcom Okresného súdu Trenčín a Krajského súdu v Trenčíne z obavy o možnom ovplyvňovaní tohto konania sudcami, čo bližšie nekonkretizoval.

V konaní vedenom na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 19 NcC 13/2012 predsedníčka Krajského súdu v Trenčíne predložila spis Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie podľa § 15 ods. 1 O.s.p. spolu s vyjadreniami sudcov Krajského súdu v Trenčíne (§ 14 ods. 1 O.s.p. a § 15 O.s.p.).

Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne (JUDr. B. A., JUDr. Č. B., JUDr. E. D., JUDr. G. O., JUDr. H. V., JUDr. J. G., JUDr. J. J., JUDr. K. F., JUDr. L. D., JUDr. M. I., JUDr. M. J., JUDr. P. M., JUDr. S. O., JUDr. Š. V., JUDr. T. P., JUDr. Z. E., JUDr. Č. N., JUDr. F. J., JUDr. H. S., JUDr. H. R., JUDr. L. O., JUDr. M. S., JUDr. R. A., JUDr. V. E., JUDr. Z. A., JUDr. Z. E.) vo svojich vyjadreniach uviedli, že sa cítia byť zaujatí pre ich vzťah k žalovaným 1/ až 3/, tiež sudcov krajského súdu (resp. k JUDr. J. K., ako bývalému sudcovi krajského súdu), ktorých poznajú a sú s nimi v priateľskom vzťahu.

Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne (JUDr. V. R. a JUDr. Z. E.) uviedli, že sa cítia byť zaujatí, lebo sú účastníkmi tohto konania na žalovanej strane.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trenčíne (§ 16 ods. 1 tretia veta O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho – napr. priateľského alebo negatívneho – napr. nepriateľského)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie bod 2.).

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) súčasne na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka konania nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci musí rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania, ktorý (zo zákonom predpokladaných dôvodov) pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho prejednávania a rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmazení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti sa považuje za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje

všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tiež pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatost' dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne uvedení vo výroku (okrem JUDr. E. Z. a JUDr. R. V.) vo vyjadreniach k námietke zaujatosti uviedli, že sa cítia byť zaujatí pre svoj priateľský vzťah k žalovaným 1/ až 3/. Takto deklarovany vzťah svojou intenzitou (blízkeho, osobného vzťahu) už presahuje rámec bežnej kolegiality. Uvádzané okolnosti zakladajú pochybnost' o nezaujatosti sudcov pre ich pomer k účastníkom konania tak zo subjektívneho hľadiska, ako aj z hľadiska objektívneho, a preto sú spôsobilé naplniť zákonné predpoklady pre vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania veci z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p.

Sudcovia JUDr. E. Z. a JUDr. R. V. vo svojom vyjadrení poukázali, že sú v tomto spore účastníkmi konania na strane žalovaných v 1/ a 3/ rade. Preto sú ako účastníci konania pre tento svoj pomer k veci bez ďalšieho vylúčení z jej prejednávania a rozhodovania.

Z dôvodov vyššie uvedených rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že sudcovia uvedení vo výrokovej časti tohto uznesenia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania danej veci.

Vzhľadom na uvedené dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že tu nastala procesná situácia, na ktorú dopadá § 12 ods. 1 O.s.p. V zmysle tohto ustanovenia ak nemôže príslušný súd o veci konať, pretože jeho sudcovia sú vylúčení, musí byť vec prikázaná inému súdu toho istého stupňa. Vzhľadom na to prikázal vec až do jej právoplatného skončenia Krajskému súdu v Nitre.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. júna 2012

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková